

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Jus Canonicum Ad Libros V. Decretalium Gregorii IX.

Huth, Adam

Augustæ Vindelicorum, 1732

27. De sententia & re judicata

[urn:nbn:de:hbz:466:1-63433](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-63433)

naturalis enim interruptio, sive jure, sive injuria sive à Domino, sive à quocunque alio fiat, absolute respectu omnium præscriptioni obest; civilis non nisi respectu ejus, qui v. g. litem contestatur. Vide Engel *h. t. circa fin.* 4. *Rescindi* dicitur præscriptio, dum conceditur restitutio in integrum, quæ ex speciali privilegio, saltem contra præscriptionem ordinariam, datur Ecclesiis, aliisque piis locis: minoribus 25, annis; & subinde Majoribus &c.

TITULUS XXVII.

De Sententia & Re judicata.

Q. 1. *Quid sit conclusio in causa, utrum necessaria, & quis ejus effectus?* *Resp.* 1. Post probationes & exceptiones sufficienter allegatas sit à partibus conclusio in causa, quæ est *ulteriorum probationum renuntiatio, litisque ad decisionem submissio*: fieri potest vel *expresse*, vel *tacite*, vel *simpliciter & absolute*, vel *eventualiter* duntaxat, v. g. si & pars adversa concluderit.

Resp. 2. Conclusio in causa in processu quidem *Summario* omitti potest *Clem. 2. de V. S. circa fin.* in processu verò *Ordinario* ita necessaria est, ut eam omisâ totus processus vitietur de Jure Can. juxta *c. 11. de probat.*

Resp. 3. Effectus conclusionis in causa *absolute* factæ est, quòd post eam *regulariter* nulla amplius probatio admittatur in facto consistens. *c. 9. de*

§. de fid. instrum. c. 5. de caus. poss. & propr. excep-
 tionibus vide apud Pichl. h. n. 4.

Q. 2. Quid & quotuplex. sit sententia? Resp. 1.
 Sententia est pronuntiatio iudicis legitime facta
 litigantium controversias determinans. c. 2. h. n.
 L. 1. ff. de re jud.

Resp. 2. Sententia alia est *Definitiva*, quæ
 rectè definit, ac terminat litem, seu causam prin-
 cipalem; alia *interlocutoria*, quâ tantum aliquis
 articulus incidens vel emergens definitur; si sen-
 tentia directè quidem respiciat quæstionem inci-
 dentem, indirectè tamen attingat causam prin-
 cipalem, & ei faciat præjudicium, partique litigan-
 ti damnum inferat per definitivam, utpote quæ
 non feretur, irreparabile, dicitur *Interlocutoria*
Mixta, vel *Interlocutoria habens vim Definitivam*.
 Præter differentiam inter utramque in definitione
 ipsa assignatam recensentur seqq. 1. quòd à defi-
 nitiva detur appellatio, non ab interlocutoria, ut
 infra. 2. Quòd sententia definitiva valida semel à
 iudice lata nequeat ab illo revocari. L. 55. ff. de
 re jud. revocari possit interlocutoria. L. 14. ff. eod.
 3. Quòd interlocutoria possit ferri sub conditio-
 ne, non definitiva. Hæ tamen & similes diffe-
 rentiæ tantum procedunt de interlocutoria *mixta* &
simpliciter tali.

Q. 3. Quid ad sententiæ judicialis definitivæ va-
 lorem intrinsecè, id est, circa ea, quæ ipsam ordi-
 natam causæ decisionem respiciunt, requiratur?

Resp. 1. Debet esse conformis juri, alias si con-
 tra jus clarum & certum feratur, est nulla. c. 1. h. n.
 L. 2.

L. 2. C. quand. provoc. non est necess. Id observandum, tum modò sententiam ipso jure esse nullam, si error contra jus *Constitutionis* in ipsa sententia exprimat. *c. 13. in fin. h. t. L. 33. ff. de re jud.* Si verò sententia sit contra jus *partis*, sive litigatoris iniqua tantum est, & injusta, ipsòque iure sustinetur, ac, nisi ab ea intra decendium appelletur, transit in rem judicatam. Engel *h. c. n. 16. & seq.* Schmalzgr. *eod. tit. n. 41. & seq.* 2. Debet esse lata ex instrumentis & testimoniis veris, hæc enim si notoriè falsa sint, vel talia esse probentur, sententia nulla est. *L. 1. & 3 C. si ex fals. instrum.* 3. Debet esse certa quoad condemnationem vel absolutionem, quatenus res in iudicium deducta patitur. *§. 32. Inst. de Action.* 4. Debet esse pura seu absoluta, & non sub conditione extrinseca & de futuro lata. *L. siquidem 1. §. 5. ff. quand. appelland. sit.* 5. Debet esse conformis libello. *Clem. 2. §. verum de V. S. c. 24. circa fin. de Accus.* Licet tamen quandoque iudici, recedere à libello, dummodo id vel æquitas, vel necessitas suadeat. Vide pluribus de his agentem Pichl. *h. t. à. n. 9.*

Q. 4. Quid ad sententia judicialis definitiva, qua fertur in iudicio ordinario, valorem extrinsecè requiratur; sive quid ad modum pertineat, quo sententia ferri debet? Resp. 1. Sententia ex scriptura sive libello recitari debet, *c. 1. h. t. in 6. L. 2. C. de Sent. ex brevic. recit.* 2. A iudice ipso, non stante, sed pro tribunali sedente. *L. 2. §. 1. ff. quis ord. in bon. poss. servand. L. 6. §. 6. C. de posth.* Recessit illud ab usu, quo ipse olim iudex

tenet

sententiam recitare debebat, cum per Secretario & Syndicos id modò soleat fieri. 3. Præsentibus vel saltem citatis partibus, ac iis quorum interest. *L. 47. in pr. ff. de re jud.* quod tamen in judiciis majoribus hodie non observatur. 4. Debet ferri in loco publico, ordinario, & consuetudine majorum. *L. 11. in fin. ff. de Reg. Jur.* 5. Justo tempore, non de nocte, sed de die, nec etiam die feriato, sed festivo &c. *Lauterb. ad ff. h. t. §. 17.* 6. Exceptiones circa dicta vide apud *Pichler. h. t. n. 10.* *Gail. etiam L. 1. Obs. 42.* tradit, in Camera Imperiali nullas processûs nullitates attendi, modò in iudice non fuerit defectus jurisdictionis, & de meritis causæ sufficientes constet.

Q. 5. Contra quem & intra quod tempus ferenda sententia? Resp. ad 1. Contra eum, qui litem est contestatus; itaque si contestatio litis à Procuratore facta, contra hunc, non contra Principalem ferenda est sententia. *L. 1. C. de Sent. & interloc.* Excipiuntur causæ matrimoniales & beneficiales; in quibus contra Principalem tantum fertur sententia juxta dicta ad *Tit. de procur. Q. 6.* Aliàs de Jure Canonico vel in Principalem vel in Procuratorem ferri potest. *c. 6. de in integr. rest.*

Resp. ad 2. Ferenda sententia est in causis civilibus spectato Jure Civili intra triennium, in criminalibus intra biennium à contestatione litis computandum. *L. 13. C. de Judic. L. ult. C. ut intra certum temp.* In foro Ecclesiastico deberent omnes causæ in prima instantia infra biennium terminari.

minari, ita ut, si id non fiat, partes possint quidem
 judicem superiorem adire, non tamen debeant.
 Trid. Sess. 24. c. 20. de reform.

Q. 6. *Quinam sint effectus latae sententiae definitivae?* Resp. Sunt seqq. 1. Ex parte *judicis* facit, ut iudex censeatur officio suo functus, sic, ut sententiam à se latam revocare aut corrigere nequeat, nisi omnino fuisset nulla. L. 14. §. 55. ff. de re judic. 2. Ex parte *litis* facit, ut ea finiatur, & nisi à sententia lata appelletur intra 10. dies, regulariter transeat in rem judicatam. L. 2. c. de sent. ex brev. recit. 3. Ex parte *litigantium* sopit controversiam saltem quoad instantiam. c. 2. h. r. Item sententia definitiva irrogat subinde infamiam condemnato, quod fit in omnibus delictis publicis, v. g. dum quis condemnatur de adultério, veneficio &c. & in quibusdam privatis, quorum 4. recensentur §. 2. Inst. de pæn. temerè litig. scil. furtum, rapina, injuria, dolus. Item in 4. contractibus, Deposito, Mandato, Tutela, Societate, si depositarius, Tutor. &c. directè de dolo accusentur & condemnentur. L. 1. ff. de bis, qui not. infam.

Q. 7. *An & quomodo Iudex fructuum ac expensarum rationem in sententia habere teneatur?*

Resp. 1. Iudex debet pronuntiare de fructibus post iudicium inchoatum perceptis, licet eo nomine imploratus non sit. L. 25. §. 8. ff. de adil. edict. L. 40. in princ. ff. de hared. petit. Ratio, quia hi fructus cum re principali, à qua post L. C. separari amplius non potuerunt, in iudicium de-

deducti videntur : de fructibus ante L.C. percepti licet possit iudex etiam non imploratus pronuntiare, non tamen tenetur, nisi clausula salutaris fuerit adjecta. Engel. *h. n. 12, citans L. 25. ejusque s. cit.*

Resp. 2. Circa expensas regula in praxi recepta est, quod solum temere litigantes in eas condemnentur; quas postea victor iudici exhibere, hincque eas pro bono & æquo taxare solet. Engel. *loc. cit.* Schmalzgr. *h. t. §. 6. n. 114. & seq.* Si iudex super expensis nihil pronuntiavit, earum nomine nulla erit actio victori, quia censentur compensatæ. *L. 3. C. de fruct. & lit. expens.* Cæterum an & quomodo iudex in iudicando possit vel teneatur æquitatem rigori præferre, sequi opinionem communem, affectum privatum seponere &c. vide tum apud Engel *h. a. n. 18.* tum supra *ad Tit. de off. jud.*

Q. 8. Quanam sint pœna iudicis male iudicantis?

Resp. 1. Si iudex ex malitia male iudicavit, sed inductus gratiâ, odio, timore, ex delicto in solidum ad litis æstimationem & omne damnum ac interesse tenetur & condemnatur. *L. 15. ff. de iud.*

2. Si iudex pecuniâ corruptus male iudicavit in causa pecuniaria, tunc ultra omne litis damnum restituum parti læsæ, triplum ejus, quod accepit, vel duplum ejus, quod promissum est, reddet sitque infamis : in causa verò criminali, confiscatis omnibus bonis in exilium mittitur. *Auth. novo jure. C. de pœn. jud. qui male iudic.*

3. Si Iudex Ecclesiasticus, Ordinarius vel delegatus

gatus inferior Episcopo, ex *malitia* contra propriam conscientiam in gravamen alterius partis aliquid egit, non tantum condemnatur ad æstimationem litis parti, quam læserat, sed insuper ipso jure per annum suspenditur æb executione officii. *c. 1. h. t. in 6.* 4. Si *judex per imprudentiam & imperitiam* malè judicavit, ad litis æstimationem, si-ve ad damnum & interesse parti læsæ præstandum condemnatur, non quidem in solidum & absolute, sed in quantum illi visum fuerit, qui desuper pronuntiabit. *Princ. Inst. de oblig. quæ ex quasi delictis.* Si tamen *imprudencia* si-ve *imperitia* sit ex culpa latâ, *judex malè pronuntians* in solidum obligatur. Ratio, quia hæc culpa dolo æquiparatur.

Q. 9. *Quid nomine Rei judicata intelligatur, & quando in hanc transeat sententia?* Resp. ad 1. *Nomine rei judicata* intelligitur lis vel causa terminata per sententiam judicis, & partium approbationem tacitam aut expressam. *L. 3. C. quom. & quand. jud.* & hoc sensu differt res judicata à sententia, uti effectus à causa. Alii nonnihil aliter loquuntur, & dicunt rem judicatam esse ipsam sententiam homologatam, id est, res judicata est ipsa sententia, non tamen statim ac pronuntiata est, sed tum primum, quando nec defacto per appellationem est suspensa, nec per eandem, decendio elapso, suspendi potest; & hoc communiter significatur, dum dicimus: sententia transit in rem judicatum.

Resp. ad 2. De jure communi sententia transit

Liber 11.

M

in

in rem judicatam post 10. dies, si intra illos non
 tra pars appellarit ad superiorem judicem, cum
 tamen posset, & sic utraque acquiescat. *can. de
 caus. 2. q. 6. c. 32. §. fin. de elect. c. 13. c. 15. h. t. Auth. hodie. C. de Appell.* Decen-
 dium à prolatione sententiæ est computandum
 si tamen lata sit Sententia in absentem, qui non
 egit per Procuratorem, decendum currere in-
 pit non à recitatione sententiæ, sed à die habitæ
 sententia notitiæ.

Q. 10. An in omnibus casibus sententia tra-
seat in rem judicatam? Resp. Neg. nam 1. non
 transit in rem judicatam sententia, quæ est ip-
 jure nulla, v. g. si à judice incompetente; si con-
 tra jus clarum; si ex falsis instrumentis & testibus
 corruptis sit lata. Ratio, quia quod nullum est
 nullum producit effectum, poteritque talis senten-
 tia revocari &c. 2. Sententia lata in causis,
 quibus observatio sententiæ nutriet peccatum,
 à Partium consensu inimpedibile; unde sequitur
 sententiam in causa matrimoniali, sive pro, sive
 contra matrimonii valorem lata sit; in causa be-
 neficiali, respectu præjudicii Ecclesiæ & favores
 beneficiati, non transire in rem judicatam. 3.
 Sententia excommunicationis, suspensionis, &
 interdicti; nam etsi hoc modo censuratus non
 possit post decendum appellare, petere tamen
 absolutionem, & per simplicem querelam de talis
 sententiæ injustitia queri potest. *c. 36. de off. jud.
 deleg. c. fin. de pæn. c. 48. de sent. excomm.* 4.
 Sententia lata ex probationibus privilegiatis &
 præ-

presumptivis v. g. ex testimoniis de credulitate: quò etiam refertur Sententia lata ex consilio DD. iudicio peritorum in arte sua, ex juramento *supple-*
 13. *torio*. 5. Sententia in causis criminalibus, ut Reo non sit amplius locus defensionis. *L. 18. §. penult.*
 Decem. *de QQ.* 6. Quælibet Sententia non transit in rem judicatam, dum causa, ex qua quis est condemnatus, ad non causam transit. Casus habetur in *L. si fullo. 2. ff. de condict. sine caus.*

Q. 11. *Quinam sint effectus sententia homologata, sive rei judicata?* *Resp.* 1. Saltem pro foro externo sunt seqq. 1. Inter litigantes facit jus, præsumptionem veritatis, & ut dicitur *L. 207. ff. de R. I. res judicata pro veritate accipitur*; adeò ut licet nova instrumenta reperiantur, non possit retractari, *L. 4. C. de re jud.* intellige tamen regulariter ob *L. 35. ff. de re jud.* quæ Lex extenditur ad plures alias causas. Sententia lata pro Actore quæ transit in rem judicatam, parit *actionem in factum*, sive *actionem judicati*, ut præster reus id omne, quod præstare jubetur per sententiam. *L. 4. in pr. §. 2. 3. 5. L. 6. §. 2. & 3. & L. 15. pr. ff. h. t.* Lata verò in favorem Rei Reo tribuit *exceptionem rei judicata* contra Actorem, ejusque hæredem, aut alium ejus nomine agentem *L. 1. ff. de except. rei jud.* 3. Sententia & res judicata iis tantum prodest aut obest, inter quos judicatum, non etiam regulariter aliis. *c. 25. §. fin. de probat. L. 1. §. 2. C. quib. res jud. rubr. & tot. tit. inter alios acta &c.*

Q. 12. *Quisnam præterea sit effectus rei judicata?*

M 2

ta?

ta? *Resp.* Quòd sententia, quæ transivit in rem
judicatam, mandanda sit executioni. *L. 1. ff. de
execut. rei jud.* si enim condemnatus sponte ac
bito tempore non pareat, iudex aditur, ut rei iudi-
catæ vigorem ad effectum perducatur. Lauterbach.
ff. de re judic. §. 32.

Q. 13. A quo facienda sit executio Sententia?
Resp. Regulariter ab ipso iudice, qui eam tulit.
L. 15. ff. de re jud. Non tantum si Ordinarius
sit, sed etiam delegatus supremi Principis execu-
tionem à se latam potest. *c. 7. 9. de off. jud. de
leg.* Imò & delegatus ab alio, quam à supremo
Principe, modò sibi executionem expressè non
reservaverit delegans. *c. 5. de off. jud. deleg. L. 1.
fn. ff. de off. ejus, cui mand. Lex 15. cit.* quæ
let objici, facile explicatur. Casu quo appella-
tum est à Sententia ad Iudicem Superiorem, tum
iudex superior ad quem executionem habet, si
sententiam iudicis à quo reformavit, v. g. quòd
iudicatum, bene sit appellatum; & probabili-
etiam tum, si eandem expressè & directe
firmavit. *Auth. si quis C. de Episcop. Aud.* Ubi
verò iudicis prioris sententiam tantum
firmavit tacitè & ipso facto, vel indirec-
tè, v. g. pronuntiando, fatalia esse præterlap-
sum, iudicem à quo executio pertinebit. *L. ult. §. 4. C.
de tempor. appell.*

*Q. 14. Quando & quomodo facienda sit execu-
tio sententia? Resp.* ad 1. In actionibus realis
statim facienda est executio, postquam sententia
transit in rem iudicatam. *§. 2. Inst. de off. jud.*
Re.

Ratio, quia rem alienam detinere semper est iniquum. In actionibus *personalibus* Civilibus de jure concessum est quadrimestre. *L. 2. & 3. C. de usur. rei jud.* Quod tamen in praxi amplius non servatur. In actionibus *criminalibus* mox fieri potest executio, licet decendium, cæteroquin ad appellationem concessum, necdum sit lapsum.

L. 18. C. de pæn.

Resp. ad 2. Primò: Sires extat, ad quam tradendam vel restituendam condemnatus est restituere jussus, neque tamen is paret, quæcunque demum actio fuerit intentata, manu militari ab eo auferatur, & victori traditur. *L. 68. ff. de R. V. §. 2. & 3. Inst. de off. jud.* Vel actor in possessionem mittitur. *L. 1. ff. ex quib. caus. in. poss. eatur.* Re non amplius extante, & condemnato desinente dolo possidere, contra ipsum juratur in litem; si verò non dolo possidere desiit, æstimationem, vel quanti res est, præstare tenetur. *L. 68. cit. & L. 71. ff. de R. V.* Quod si nec æstimationem reddere possit, v. g. ob defectum pecuniæ, executio fiet in reliqua ejus bona, procedendo semper cum minori damno restituere jussi; hinc

Resp. ad 2. secundo: Ante omnia capiendæ sunt res mobiles, eæque vel oppignorandæ, vel distrahendæ, aut si emptor non inveniatur, pro quantitate debiti creditori sunt adjudicandæ; his autem deficientibus deveniendum ad immobilia; & si nec hæc adsint, vel non sufficiant, ad nomina, jura, actiones. *L. 15. §. 2. & §. 8. ff. de re jud. L. 5. C. de execut. rei jud.* Sireus omnino nihil habeat in ære, illud

succedit, qui non habet in are, luat in cute. Prohibetur tamen executio regulariter fieri in stipendia, arma & equos militum. *L. 4. C. de execut. rei jud.* Item boves aratorios, aratra &c. *L. 7. C. qua res pign. lig. poss.* Engel cum aliis huc refert Libros studiorum *h. t. n. 28.* Pichler ait *h. n. 27.* etiam executionem fieri non posse in vias publicas, si condempnata sit Communitas aliqua; nec in bona monasterii si debitor sit Religiosus; nec in bona beneficii, aut in fructus præbendæ, si debitor sit beneficiatus, si habeat alia bona; nec in bona dotalia, aut paraphernalia uxoris; imò in bona mariti si fiat executio, opponere se uxor potest si hæc sint ipsi obligata pro dote numerata. &c. Notandum etiam hic, procedi subinde ad incarcerationem, quousque condemnatus iudicato satisfecerit. Omnibus tamen debitoribus tribuit beneficium effugien- carcerem *cessio bonorum*, ut ex eorum pretio, quatenus fieri potest, singulis creditoribus satisfiat. *L. 1. C. qui bon. ced. poss.* Per hanc tamen bonorum cessionem omnis obligatio debitoris non extinguitur. *L. 1. C. eod.* adeoque si postmodum alia bona acquirat, ea sunt creditoribus addicenda.

*Q. 15. Quid agendum, si res vel persona, in qua executio facienda non sint in territorio iudicis, qui tulit sententiam; aut si hic sit minus forte sufficiens ad faciendam executionem? Resp. ad 1. Debet Iudex illius loci, in quo bona condemnati sita sunt, requiri per literas requisitoriales, sive subsidiales aut mandatum compassus, ut is latam sententiam mandet executioni. *L. 13. §. 3. C. de jud. L. 15. §. 1. ff. h. t.**

Resp.

Resp. ad 2. Casu quo Judex qui tulit sententiam, propter impotentiam eam non valet exqui, potest implorare auxilium, sive assistentiam alterius, prout solent facere judices Ecclesiastici, implorantes brachium judicis sæcularis. Imploratus judex sæcularis tenetur imploranti Judici Ecclesiastico manum porrigere, nolens per censuras cogi potest. *L. 9. C. de Episc. Aud. c. 1. de off. jud. Ord.* Eodem modo potest & sæcularis Judex Ecclesiasticum invocare, ut hic per censuras urgeat condemnatum. Demum notabilis differentia est inter præstationem brachii sæcularis, & accomodationem familia; nam in accomodatione familiæ, quæ consistit in licitoribus, aut militibus, Judex, qui eam sibi accomodari petit, sententiam exequitur; in præstatione autem brachii sæcularis, alter, qui imploratur, facit executionem. Engel *h. t. n. 32.* allegans Gail, *L. 1. obs. 113. n. 8.* ubi hic plura.

TITULUS XXVIII.

De Appellationibus, Recusationibus & Relationibus.

§. I.

de Appellationibus.

Q. 1. Quid sit appellatio & quomodo ab aliis remediis contra sententias gravatorias distinguatur?

Resp. 1. Appellatio definiri solet, quòd sit ab inferiori ad judicem superiorem facta provocatio ratione gravaminis illati vel inferendi.

M 4

Resp.